

Amsterdamse methodiek maakt aard en omvang inzichtelijk

EERGERELATEERD GEW ONDER DE LOEP

Veel professionals weten niet welke gedragingen onder het fenomeen eergerelateerd geweld vallen en hoe vaak deze geweldsvorm eigenlijk voorkomt. Laat staan dat zij eergerelateerd geweld kunnen signaleren en weten hoe zij het aan moeten pakken. Amsterdam past een methodiek toe die gemeenten op relatief eenvoudige wijze zicht geeft op dit fenomeen.

ELD

Illustratie: Hans Sprangers

meer alleen naar toe, niet meer computeren en moet ze na schooltijd direct thuiskomen. Haar broer volgt haar overal. Haar familie is bang dat Aisha met jongens in contact komt en dat ze daarmee de eer van de familie beschadigt, omdat Aisha al beloofd is aan een jongen uit haar geboorteland.

Dit geval staat niet op zichzelf. Eergerelateerd geweld uit zich in vele vormen: van heel subtiele, niet strafbare tot zware geweldsmisdrijven. Eergerelateerd geweld wordt lang niet altijd als zodanig herkend. Dit is ook de boodschap van de Amsterdamse raadsleden Gazic, Kaplan en Schapman. Zij concluderen in 2006 dat eergerelateerd geweld ook in Amsterdam voorkomt, maar dat er weinig bekend is over de aard en de omvang van het probleem.

Veel professionals weten ook niet hoe zij eergerelateerd geweld kunnen signaleren en aan moeten pakken. Om escalaties binnen gezinnen te voorkomen, is het van belang dat alle betrokken instanties omzichtig te werk gaan, om situaties zoals die van Aisha juist niet te verergeren. Dit onderschrijven ook de Amsterdamse burgemeester en de wethouder Zorg.

De onbekendheid rond eergerelateerd geweld was aanleiding voor de gemeente Amsterdam om de aard en omvang van eergerelateerd geweld in Amsterdam in kaart te brengen. De in het onderzoek gebruikte methodiek geeft gemeenten op relatief eenvoudige wijze zicht op het fenomeen. Vervolgens is het aan de betreffende gemeente om een geschikte aanpak te ontwikkelen. We nemen Amsterdam als voorbeeld.

QUICKSCAN

Het leeuwendeel van het onderzoek bestaat uit een *quickscan* van geweldregistraties in X-Pol, het bedrijfsprocessensysteem van de politieregio Amsterdam-Amstelland. Voordat begonnen is met de analyse van deze registraties, is met behulp van experts en informatie uit eerder onderzoek een lijst met zoekcriteria opgesteld. Vervolgens zijn 4000 geweldsregistraties uit 2006 uit X-pol getrokken en in twee stappen geanalyseerd.

door Agnes Cornelissens en Jos Kuppens

De auteurs zijn werkzaam als onderzoekers bij Advies- en Onderzoeksgroep Beke te Arnhem en mede-auteurs van het rapport *Omwillen van de eer. Een onderzoek naar aard en omvang van eergerelateerd geweld in Amsterdam*.

Aisha van 15 msn'de na schooltijd regelmatig met een paar vriendinnen. Tot het moment dat haar vader haar betrapte. Sindsdien mag Aisha nergens

Tijdens de eerste stap wordt een schifting gemaakt over 'wel', 'geen' of 'misschien' een eengerelateerd geweldzaak. De tweede stap omvat een verdiepingsslag waarbij de complete registraties van de 'wel'- en 'misschienzeaken' zijn doorgenomen aan de hand van de aangelegde zoekcriteria.

Veel ogenschijnlijke eorzaken bleken eigenlijk een kwestie van huiselijk geweld

Alleen de zaken waarin sprake is van een duidelijke eercomponent zijn uiteindelijk in de omvangbepaling meegenomen. Veel ogenschijnlijke eorzaken bleken eigenlijk een kwestie van huiselijk geweld in allochtone kring te zijn.

ONDERGRENS

Om hoeveel zaken gaat het nu eigenlijk op jaarbasis in Amsterdam? Uit het onderzoek blijkt dat er in 2006 in de politieregio Amsterdam-Amstelland omgerekend minstens 158 zaken van eengerelateerd geweld bij de politie zijn terechtgekomen. Dit aantal ligt op het niveau van wat eerder in politieregio's Haaglanden en Zuid-Holland-Zuid is gevonden.

Het aantal van 158 zaken is berekend op grond van extrapolatie van de steekproef van 4000 gewelds-zaken naar het totale aantal geregistreerde gewelds-zaken in politieregio Amsterdam-Amstelland. Deze zaken vormen een ondergrens van het werkelijke aantal. Dit heeft er onder andere mee te maken dat een deel van de zaken van eengerelateerd geweld verborgen blijft voor de politie, het zogenoemde *dark figure*. Dit geldt met name voor de niet-strafbare vormen en lichtere vormen van eengerelateerd geweld. Bijvoorbeeld als Aisha na de zomervakantie niet terugkeert op school omdat ze tegen haar wil is uitgehuwelijkt. Een ander belangrijk argument om aan te nemen dat het een ondergrens betreft, is dat eerherstel ook in het buitenland kan plaatsvinden en ook dan is het geweld niet in de politieregistraties terug te vinden.

AANTAL CATEGORIEËN

Naast een omvangbepaling is ook de inhoud van de incidenten zelf bestudeerd. Deze lopen uiteen van niet-strafbaar gedrag tot zware mishandeling. Bij bijna een derde van de gevonden zaken ging het om (nog) niet-strafbare handelingen zoals echtelijke twist met een eercomponent. Hoewel er geen sprake was van strafbaar gedrag, is het wel goed mogelijk dat het daar in de toekomst tot uitgroeit. Bij het resterende twee derde deel van de incidenten waren wel strafbare feiten gepleegd. Daarbij ging het

meestal om bedreiging en eenvoudige mishandeling. In een enkel geval betrof het zware criminaliteit, zoals gijzeling, aanranding of zelfs doodslag/moord.

De aanleiding voor het eengerelateerd geweld is in een aantal categorieën te verdelen. Allereerst is de 'westerse' ontwikkeling van het slachtoffer versus de opvattingen van de familieleden daarover een veelvoorkomende oorzaak.

De vuile was hang je niet buiten, daarmee schend je de familie-eer

Een andere belangrijke oorzaak blijkt een mogelijke scheiding te zijn. De familie-eer kan beschadigd raken en daarom wil men een scheiding voorkomen, desnoods met geweld. Een derde, vaker voorkomende aanleiding vormt huiselijk geweld. De vuile was hang je niet buiten, daarmee schend je de familie-eer. Op het moment dat het slachtoffer een buitenstaander informeert, kan de overgang naar eengerelateerd geweld volgen.

Over slachtoffers en verdachten is weinig informatie bekend. Wel weten we dat het vaak om vrouwelijke slachtoffers tussen de 18 en 35 jaar gaat. Bijna een kwart is jonger dan 18 jaar. Ook bij de verdachten zien we deze leeftjidsverdeling terug, alleen zijn de deze vaak man. Slachtoffers zijn vaak van Marokkaanse en Turkse afkomst en ook de Irakese nationaliteit komt meerdere keren voor. Verdachten zijn in verhouding tot de slachtoffers naast Marokkaans en Turks ook relatief vaak van Nederlandse komaf.

Het onderzoek biedt de gemeente Amsterdam een basis voor een aanpak van eengerelateerd geweld. Met deze aanpak wordt professionals een stramen geboden om de aanpak gezamenlijk op te starten. Ook de niet-strafbare vormen die in het onderzoek naar voren komen, zijn daarbij van wezenlijk belang.

AMSTERDAMSE AANPAK

Het signaleren van eengerelateerd geweld is een belangrijke stap in de bestrijding ervan. Dit wordt in Amsterdam geen taak van één instantie, maar van vele op verschillende niveaus. De afdelingen Openbare Orde en Veiligheid (OOV), de Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling (DMO) en de Dienst Zorg en Samenleven (DZS) vervullen hierin een voortrekkersrol. Hierin staat de gemeente Amsterdam niet alleen; ook organisaties zoals de politie, het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK), Bureau Jeugdzorg Amsterdam (BJA), het openbaar ministerie, Stichting Vrouwenopvang Amsterdam, de GGD, Reclassering Nederland, De Waag, het Algemeen Maatschappelijk Werk (AMW) en het

Schema 1>

ACTIE	TOELICHTING	PARTNERS*
Gespecialiseerde aanpak door de politie	<ul style="list-style-type: none"> - Vroegtijdige signalering bij de politie - Terugkoppeling met unit Multi-etnisch Politiewerk (MEP, korps Haaglanden) - Interne opleiding agenten - Handelingsprotocol bij strafrechtelijke vervolging - Samenwerking met partners na of tijdens de strafrechtelijke aanpak 	OOV, politie, unit MEP, DZS Vrouwenopvang en GGD
Verbeteren van toeleiding, begeleiding en opvang	<ul style="list-style-type: none"> - Oprichten van een meld-, coördinatie- en expertisepunt - Verbeteren van begeleiding en opvang - Creëren van voldoende opvang voor (jonge) vrouwen (met kinderen) - Uitbreiden en verbeteren van de opvang van mannelijke slachtoffers 	DZS, politie, GGD, Vrouwenopvang, AMK, BJA, ASHG, jeugdzorginstellingen, Schorerstichting, HVO-Querido, de rijksoverheid en andere gemeenten
Preventieactiviteiten	<ul style="list-style-type: none"> - Uitbreiden van voorlichtingsactiviteiten op scholen - Trainen van en dialoog met verschillende gemeenschappen - Meer aandacht voor het emancipatieproces - Aandacht voor eengerelateerd geweld in de inburgeringsactiviteiten 	DMO, DZS, Stadsdelen, Vrouwenopvang, AMK, VIOS en taalcurriculaanbieders

* de initiators van de betreffende actie staan als eerste partner vermeld.

Advies- en Steunpunt Huiselijk Geweld (ASHG) spelen hierin een rol.

In tegenstelling tot de aanpak van huiselijk geweld gaat het bij eengerelateerd geweld in Amsterdam niet primair om snel en passend ingrijpen. Er moet namelijk voorkomen worden dat de situatie rond (potentiële) slachtoffers van eengerelateerd geweld binnen hun directe omgeving escaleert. Daarom heeft de gemeente Amsterdam, onder het thema *'het is oneerlijk om geweld te gebruiken!'*, de volgende specifieke aanpak voor ogen:

- vergroten van kennis over de specifieke aanpak van eengerelateerd geweld;
- terugdringen van de handelingverlegenheid door gebrek aan deskundigheid bij hulpverleners;
- voorkomen van geweld door bemiddeling, voorlichting en vroegtijdig signaleren;
- ontwikkelen van maatwerk in de aanpak;
- bieden van voldoende bescherming, opvang en hulpverlening aan alle betrokkenen (slachtoffers en de potentiële plegers);
- leveren van een bijdrage in de verandering van de culturele opvattingen over eerherstel door duurzame samenwerkingrelaties met zelf-organisaties van de verschillende gemeenschappen;
- vergroten van inzicht in aard en omvang van de problematiek en interventiemogelijkheden.

Daarbij gaat het niet alleen om het slachtoffer zelf, maar bijvoorbeeld ook om (potentiële) daders of andere betrokkenen, zoals naaste familieleden, kennissen of vrienden. Vaak is het namelijk niet alleen de dader die van het (geplande) eerherstel afweet.

Bijgaand schema vermeldt welke actie in Amsterdam door welke partij onder wiens initiatief wordt uitgevoerd. Daarbij vervullen de eerdergenoemde drie afdelingen van de gemeente Amsterdam een initiërende rol.

BREED SPECTRUM

De aanpak en herkenning van eengerelateerd geweld is gebaat bij een actieve inbreng van veel partners. Daarbij is het van belang om de regie goed te bewaken en de afspraken af te stemmen. Procesmatig moet de aanpak gaan werken als een olievlek: het gaat niet alleen om een actieve inbreng van (justitiële) overheid en hulpverleningsinstanties. Ook scholen en zelforganisaties hebben een belangrijke inbreng bij het signaleren en begeleiden van slachtoffers en hun omgeving. Alleen zo kunnen slachtoffers als Aisha al in een vroeg stadium geholpen worden. <<

Het rapport *Omwille van de eer. Een onderzoek naar aard en omvang van eengerelateerd geweld in Amsterdam* is te bestellen via www.beke.nl